

21/3-2010.

Æstetisk Raad.

Folketingets Kulturudvalg.

Vedr. spørgsmål nr. 19 - (L 93), forslag til lov om ændring af lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, ligningsloven og skattekontrolloven. (Skrivelse af 15. februar 2010).

Mange tak for de fremsendte svar fra ministeren. Til dem vil vi gerne bemærke følgende:

1. Ministeren nævner, at udvalget om bygningsbevaring har overvejet muligheden for at frede samlinger af bygninger. Det er imidlertid (som nævnt) vor opfattelse, at fredninger er nødvendige, men ikke tilstrækkelige til at løse problemet med den løbende ødelæggelse af bymiljøer:

- på den ene side er der brug for at beskytte bygninger, som næppe nogensinde vil kunne fredes (og heller ikke bør fredes) - bl.a. fordi de ikke har nogen speciel arkitektonisk værdi, eller fordi de ikke længere fremstår i deres originale stand - og
- på den anden side ville fredninger af disse bygninger være et større indgreb, end formålet kan retfærdiggøre (bl.a. fordi bygningerne fortsat bør kunne ændres, f.x. indvendigt).

Der er netop **ikke** brug for en præcis og omhyggelig fredningsbeskrivelse for hver enkelt bygning, ej heller af bygningens samspil med omgivelserne; mindre kan gøre det, og de berørte bygninger har for manges vedkommende ikke de kvaliteter, som en fredningsbeskrivelse normalt vil omhandle. Det er væsentligt at fastholde, at bymiljø og arkitektur ikke altid følges ad (ligesom naturmiljø ikke blot drejer sig om botanik). Der er brug for generelle begrænsninger i eller retningslinier for retten til at ændre (eller nedrive) bygninger i et helt byområde. Ministerens svar retter sig imod samlinger af bygninger, som – betragtet undet ét – vil kunne leve op til fredningskriterierne, og hans svar adresserer derfor ikke det væsentlige i vort forslag.

2. Ministeren nævner endvidere, at der er lagt op til et udvidet samarbejde mellem Kulturarvsstyrelsen og kommunerne om bygningskulturarven, og at hensynet til de større bygningsmiljøer naturligt vil indgå heri. Det er prisværdigt, at samarbejdet udvides. Men styrelsen vil næppe kunne fremtvinge nogen særlig ændring i kommunernes handlemåde. Et eksempel herpå er allerede leveret: Styrelsen har udnævnt Halsnæs Kommune til at være én af 6 kulturarvskommuner i Danmark. Alligevel blev der sidste år imod lokale protester nedrevet huse (og givet tilladelse til flere nedrivninger) i Frederiksværk for at give plads til et Liedl supermarked. I år nedrives et gammelt hotel og en gammel købmandsgård i Hundested for at give plads til en Superbrugs og en Fakta, igen imod lokale protester. (Hundested har i forvejen 4 supermarkeder). De to nævnte byer har kun meget sparsomme bymiljøer, men alligevel har kommunen (på trods af sin status som kulturarvskommune) besluttet sig for nedrivningerne. Når man tager de to byers ringe størrelse i betragtning, skulle man tro, at supermarkederne kunne være flyttet nogle få hundrede meter, så bykerne kunne være sparet. Man må konstatere, at kommunalpolitikere i mange kommuner ikke har nogen særlig viden om eller forståelse for værdien af de dem betroede bymiljøer (og det kan man vel heller ikke forlange). Dette gælder ikke bare for mindre kommuner, men også for København (som råder over lige så mange attraktive byområder som hele resten af landet tilsammen). Da bystyret her efter kommunalvalget i 2005 erklærede, at man ville gøre op med 100 års byggepolitik og tillade højhusbyggeri overalt – også i den indre by - kontaktede vi (gennem den til formålet stiftede forening 'Tivolis Venner') de fleste af de 55 borgerrepræsentanter. Vi konstaterede en særdeles beskedne viden om byens

nyklassicistiske og meget harmoniske arkitektur (som ellers er internationalt anerkendt). Ej heller i Aarhus, hvor 'Den Gamle By' ligger, er forståelsen til stede; man har således opført højhuset 'Prismen' klos op ad 'Den Gamle By', hvorved dennes bymiljø aldeles forstyrres. Og lige uden for rådhusets vinduer har man for få år siden opført et kontorhus og nedrevet fine gamle huse, der lå over for Ridehuset.

3. På mødet i Kulturudvalget d. 17/3-2010 nævnte Hr. Troels Christensen behovet for lokale 'vagthunde'. Æstetisk Raads medlemmer har sammenlagt gennem 20-30 år frivilligt brugt tusindvis af timer på at agere vagthunde i enkeltsager om ødelæggelser af bymiljøer. I de sager, som vi har 'vundet', er vi blevet opmærksomme på byggeplanerne i tide, vi har kunnet skabe lokal debat, og vi har haft adgang til at gøre indsigelse i henhold til en lokalplan. Det er så lykkedes os med vore argumenter at få kommunen til at skifte mening (og endda ved flere lejligheder at høste anerkendelse fra kommunen). Men vi har så godt som aldrig haft succes i de tilfælde, hvor der ikke var en lokalplan. I sådanne sager kommer vi for sent, og bygherren vil ofte allerede have en byggeret, som man ikke kan eller vil fratage ham.

Hvis vore bymiljøer skal undgå yderligere ødelæggelser, skal der tænkes nyt. Dette behov dokumenteres af de sidste 50 års bedrøvelige udvikling. Bevarende lokalplaner vil være et beskedent (men nødvendigt) skridt. På naturmiljøets område er man heldigvis nået langt videre. Vi kan ikke garantere, at bevarende lokalplaner vil virke, idet det bliver kommunerne, der skal give dem indhold (forhåbentligt i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen) og forvalte dem med respekt. Men vi kan med baggrund i vor ganske omfattende erfaring med temmelig stor sikkerhed forudsige, at uden bevarende lokalplaner vil ødelæggelserne fortsætte og vagthundene føle sig magtesløse. Retsstillingen (bevisbyrden) må vendes om, således at det ikke længere er vagthundene, der skal tage initiativ og føre endeløse kampe imod hvert eneste ødelæggende indgreb i bymiljøerne, men derimod den, der med sine byggeplaner vil skade bymiljøer, som skal fremføre sine begrundelser og søge om dispensation for at få tilladelse. Dette vil kunne anspore bygherrer til at lade være med at købe gamle bygninger for at rive dem ned, men i stedet planlægge deres byggerier et andet sted, hvor de ikke gør skade.

Med venlig hilsen

Jep Loft

Svar til Folketingets Kulturudvalg fra kulturministeren.

Spørgsmål 19:

"Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 15. februar 2010 fra Æstetisk Raad, jf. KUU L 93 – bilag 9"

Svar:

Jeg har med interesse læst de relevante overvejelser, som Æstetisk Raad gør sig om den bedst mulige sikring af middelalderlige bykerner i 75 danske købsteder.

For så vidt angår de betragtninger, som Æstetisk Raad anfører vedrørende beskyttelse af disse særlige bymiljøer, vil jeg henvise til svar på spørgsmål 9 fra Kulturudvalget. Heraf fremgår det, at udvalget om bygningsbevaring har overvejet, om der burde skabes mulighed for at frede samlinger af bygninger. Der var imidlertid ikke enighed i udvalget om, hvilke redskaber der skulle kunne bringes i anvendelse. Med lovforslaget er lagt op til, at en beskyttelse af samlinger af bygninger bør kunne varetages ved en præcis og omhyggelig fredningsbeskrivelse for den enkelte bygning, herunder bygningens samspil med omgivelserne.

Jeg henviser også til, at der er lagt op til et udvidet samarbejde mellem Kulturarvsstyrelsen og kommunerne om bygningskulturarven, og at hensynet til de større bygningsmiljøer naturligt vil indgå heri.